

Назарова І.Я. Проблеми нормативно-правового забезпечення подання електронної звітності / І.Я. Назарова // Фінансово-економічний розвиток України в умовах трансформаційних перетворень: тези V всеукраїнська н.-прак.кон. – Львів: ЛКА, 2015. – .130-132.

Назарова Ірина Ярославівна

к.е.н., доцент, Тернопільський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ЗВІТНОСТІ

В сучасних умовах господарювання питання звітності, її складу, порядку подання стоїть особливо гостро. Адже, саме за допомогою звітності власники, та інвестори можуть контролювати стан, умови діяльності та розвиток підприємства. Окрім того, прозору, незаангажовану, «зрозумілу», а саме головне – оперативну звітність потребують державні контролюючі органи, які з її допомогою виконують свою основну функцію – контроль правильності нарахування, повноти та своєчасності сплати податків і зборів до бюджету, дотримання інших законодавчих норм щодо ведення господарської діяльності. Таким чином, звітність виступає основним джерелом забезпечення інформацією як зовнішніх, так і внутрішніх користувачів.

За умов ринкової економіки порядок подання звітності та оперативність її надходження користувачу стають одним із найбільш важливих аспектів, адже чим швидше власники, менеджери одержать необхідну їм інформацію, тим оперативніше вони зможуть зреагувати на ринкові зміни. З іншого боку, чим менше буде затрачено часу на подачу звітності, тим більше його залишиться на вирішення більш важливих питань.

Ще донедавна єдиним способом представлення звітності була паперова форма. Разом з тим, з розвитком інформаційних технологій все більшого поширення набуває звітність у електронній формі, тобто підготовка і подання електронної звітності.

Незважаючи на те, що електронна звітність поширюється в Україні швидкими темпами, чіткої регламентації її представлення немає. Можна сказати, що це в основному пов'язано з тим, що чинне законодавство більш спрямовано на захист інтересів держави у фінансовій інформації і практично не передбачає ефективних механізмів для задоволення інформаційних потреб та інтересів інших користувачів.

Загальні питання електронного документообігу регулюються Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» [1] та Законом України «Про електронний цифровий підпис» [2]. Проте єдиного нормативного акту, що визначав би порядок представлення саме обов'язкової звітності у електронній формі, немає. Зважаючи на це, різні державні органи розробили внутрішні нормативні документи щодо подачі звітності. Так,

питання подання звітності до Державної фінансової служби регулюється Наказом ДПА України «Про подання електронної податкової звітності» № 233 від 10.04.2008 р. [3] та Наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 435 від 14.04.2015 р. [7]; до Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності – Наказом Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності «Про впровадження у дослідну експлуатацію автоматизованої інформаційної системи приймання звітних документів від страхувальників у робочих органах Фонду засобами Інтернет-технологій» № 31-ос від 05.03.2009 р. [8]; до Державної служби зайнятості України – Наказом Державного центру зайнятості «Про деякі питання організації діяльності центрів зайнятості під час прийняття звітності в електронному вигляді» № 17 від 12.03.2009 р. [4]; до Державного комітету статистики України – Наказом Держкомстату «Про забезпечення функціонування системи електронної звітності в органах державної статистики» № 261 від 08.07.2010 р. [5] та Наказом Держкомстату «Про затвердження Порядку подання електронної звітності до органів державної статистики» № 3 від 12.01.2011 р. [6]; до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку – Рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку «Про затвердження Положення про подання адміністративних даних та інформації у вигляді електронних документів до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку» № 492 від 13.05.2011 р. [9] тощо.

Зважаючи на таку велику кількість нормативних актів, що регулюють питання подачі звітної інформації, вони не узгоджені між собою, містять суперечливі норми, багато аспектів формування обов'язкової електронної звітності у них не враховано. Зокрема, ні в одному із вищенаведених нормативних актів немає чіткого та зрозумілого визначення поняття «електронна звітність».

Окрім того, кожне відомство відповідно до своїх норм розробляє свої правила формування електронної звітності та програмне забезпечення для її подачі. У зв'язку з цим, часто виникає необхідність подачі однієї тієї ж самої звітності різним державним органам контролю з використанням різних програмних продуктів, які досить часто змінюються та оновлюються. Особливо це стосується фінансової звітності, яка одночасно подається до фіскальних та статистичних органів, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Ще однією проблемою є відсутність будь-якого нормативного акту, який би регулював представлення фінансової звітності засобами електронного зв'язку через мережу Інтернет, що призводить до викривлення фінансової інформації недобросовісними укладачами окремих суб'єктів господарювання і відповідно до відсутності достовірних даних у загальному доступі.

Зважаючи на вищевикладені факти, питання представлення електронної звітності потребує законодавчого врегулювання шляхом затвердження єдиного нормативного акту, в якому слід надати чітке трактування необхідних термінів

та понять, зокрема й визначити сутність поняття «електронна звітність», узагальнити основні принципи формування електронної звітності, визначити механізми передачі користувачам звітної інформації, її захисту, що будуть відповідати як вітчизняним так і міжнародним стандартам. Окрім того необхідно врахувати й такі аспекти:

- ✓ функції щодо приймання звітності у електронній формі варто покласти на єдиний орган державної влади;
- ✓ формування та подання електронної звітності повинно здійснюватися за єдиним форматом із використанням одного і того ж програмного забезпечення;
- ✓ подання звітності в електронному вигляді має здійснюватися як шляхом її відправки за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення з персонального комп'ютера із використанням мережі Інтернет, так і шляхом заповнення звітних документів безпосередньо в мережі Інтернет он-лайн;
- ✓ подання електронної звітності може здійснюватися не тільки через посередника, а й прямим чином через сайт, сформований за принципом єдиного вікна для подачі звітності.

Запровадження єдиного нормативного акту з регулювання важливих питань формування та подання звітності у електронній формі дозволить впорядкувати систему, ліквідувати неузгодженість між окремими розробниками і користувачами звітної інформації, враховувати сучасні вимоги до формування інтегрованої звітності.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 31 травня 2005 року N 2599-IV. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Закон України «Про електронний цифровий підпис» від 22 травня 2003 року № 852-IV. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Наказ ДПА України «Про подання електронної податкової звітності» від 10 квітня 2008 року № 233. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Наказ Державного центру зайнятості «Про деякі питання організації діяльності центрів зайнятості під час прийняття звітності в електронному вигляді» від 12 березня 2009 року № 17. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>.
5. Наказ Держкомстату «Про забезпечення функціонування системи електронної звітності в органах державної статистики» від 8 липня 2010 року № 261. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>.
6. Наказ Держкомстату «Про затвердження Порядку подання електронної звітності до органів державної статистики» від 12 січня 2011 року № 3. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>.
7. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 14 квітня 2015 року № 435. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Наказ Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності «Про впровадження у дослідну експлуатацію автоматизованої інформаційної системи приймання звітних документів від страхувальників у робочих органах Фонду засобами Інтернет-технологій» від 05 березня 2009 року № 31-ос. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>.

9. Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку «Про затвердження Положення про подання адміністративних даних та інформації у вигляді електронних документів до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку» від 13 травня 2011 року № 492. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>.